

Шифр «Глобалізація»

**ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ
У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІЧНІ РИСИ.....	3
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСУВАННЯ БАЗОВИХ СЕКТОРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	13
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	22
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	29
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Новий Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р. було прийнято у вересні 2015 р. 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй прийняли глобальну програму забезпечення сталого майбутнього. Визначені у ньому 17 цілей та 169 задач мають комплексний характер, стосуються найбільш важливих проблем нашого часу і забезпечують збалансованість всіх трьох компонентів сталого розвитку [1].

Імплементація нового Порядку денного 2030 вимагає мобілізації масштабних фінансових ресурсів, про що йшлося на Третій Міжнародній конференції з фінансування розвитку в Аддіс-Абебі у липні 2015 р. [2]. Попри всі труднощі, які зараз переживає Україна, вона повинна долучитися до цього процесу. Це пов'язано головним чином із розумінням того, що лише вирішивши всі проблеми, порушені в «Порядку денному 2030», людство загалом зможе і надалі існувати на планеті Земля. Саме тому дослідження питань, пов'язаних з формуванням фінансової політики, яка спрямована на досягнення цілей сталого розвитку, є актуальним.

Враховуючи велику кількість і масштабність цілей та завдань сталого розвитку, вирішення яких потребує колосальних обсягів фінансових ресурсів, важливим є визначення пріоритетних напрямів фінансової політики сталого розвитку країни як ключових завдань для досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР).

Питання фінансової політики сталого розвитку привертають увагу широкого кола вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, серед останніх з означеної тематики слід назвати праці таких науковців, як Т. Кожухова [3], О. Кореновський [4], В. Романчукевич [5], В. Толуб'як [6], Тропіна В.Б. [7], Джеффри Сакс та Г. Шмидт-Трауб [8] та ін

Аналіз наукових досліджень зазначених авторів засвідчує наявність ґрунтовних досліджень питань, які стосуються трансформації глобальної системи фінансування сталого розвитку, теоретичних та прикладних аспектів формування та реалізації державної фінансової політики сталого розвитку.

Віddaючи належне науковим доробкам вчених, необхідно зауважити, що прийняття нового «Порядку денного 2030» та його імплементація, а також криза майже в усіх сферах суспільного життя України вимагають подальшого дослідження питань, що стосуються формування та ефективної реалізації державної фінансової політики, спрямованої на досягнення цілей сталого розвитку країни.

Метою роботи є визначення пріоритетних напрямів фінансової політики України у контексті цілей і задач «Порядку денного 2030». Завданням дослідження є розкриття сутності та специфіки фінансової політики сталого розвитку, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності системи фінансового забезпечення ЦСР.

Для досягнення поставленої мети і розв'язання сформульованих в роботі завдань застосовувалися загальнонаукові і специфічні методи пізнання. Зокрема, у процесі дослідження використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу і синтезу, метод порівняння, узагальнення, статистичні тощо.

Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Основний зміст наукової роботи викладено на 28 сторінках друкованого тексту.

Розділ 1

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІЧНІ РИСИ

Концепція сталого розвитку, яка передбачає розв'язання економічних, екологічних та соціальних проблем людства, була проголошена у 1992 р. у Ріо-де-Жанейро на конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку, результатом роботи якої було ухвалення «Декларації з навколишнього природного середовища і розвитку».

Сталий розвиток як концепція проголошує необхідність досягнення балансу між задоволенням потреб нинішніх і захистом інтересів прийдешніх поколінь. Забезпечення сталого розвитку набуває особливої актуальності в сучасних соціально-економічних та геополітичних умовах, насамперед для України, враховуючи її економічні, політичні, соціальні та екологічні проблеми

Реалізація Концепції на національному рівні забезпечується за допомогою цілеспрямованої державної політики, яка включає правові, фінансові та організаційні засоби вирішення відповідних питань.

Національна політика сталого розвитку враховує конкретні умови країни та її фінансові можливості та визначає пріоритети у відповідності до цілей сталого розвитку; поєднує державне регулювання з ринковим; стимулює необхідні зміни шляхом фінансування, позик, матеріально-технічного забезпечення, валютного регулювання, надання пільг; передбачає спеціальний моніторинг сталого розвитку.

Основна ідея Концепції сталого розвитку полягає у забезпеченні високого рівня життя, що можливо за умови збалансованого розвитку соціально-економічної та екологічної сфер. Вплив фінансового регулювання на сталий розвиток полягає в тому, що, з одного боку, ірраціональна фінансова політика може призвести до дисбалансу в економічній системі; з іншого боку, фінансова система є інструментом державного управління, застосування якого сприятиме створенню умов для збалансованого розподілу і перерозподілу ВВП та гармонійному розвитку усіх сфер суспільного життя.

На сучасному етапі розвитку України та інших країн, які зобов'язалися дотримуватися принципів сталого розвитку, пріоритетами фінансової політики є цілі та задачі, що визначені новим Порядком денним у сфері сталого розвитку після 2015 року.

Зокрема, «Порядком денним 2030» визначені такі цілі в галузі сталого розвитку:

- покінчити з бідністю в усіх її формах в усьому світі;
- покінчити з голодом, забезпечити продовольчу безпеку і поліпшення харчування і сприяти сталому розвитку сільського господарства;
- забезпечити здоровий спосіб життя і сприяти добробуту для всіх в будь-якому віці;
- забезпечити всеохоплюючу і справедливу якісну освіту і заохочувати можливості навчання протягом усього життя для всіх;
- домогтися гендерної рівності та розширити права і можливості всіх жінок і дівчаток;
- забезпечити наявність і раціональне використання водних ресурсів та санітарії для всіх;
- забезпечити загальний доступ до недорогого, надійного, стійкого і сучасного енергопостачання;
- сприяти неухильному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- створити гнучку інфраструктуру, сприяти всеосяжній і стійкій індустріалізації і заохочувати інновації;
- зменшити нерівність всередині країн і між ними;
- зробити міста і населені пункти відкритими, безпечними, життєздатними і стійкими;
- забезпечити стійкі моделі споживання і виробництва;
- вжити термінових заходів з боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- зберігати і раціонально використовувати океани, моря і морські ресурси в інтересах сталого розвитку;

- зберігати і відновлювати екосистеми суші і сприяти їх раціональному використанню, раціонально розпоряджатися лісами, боротися з опустелюванням, зупинити і повернути назад процес деградації земель і зупинити процес втрати біорізноманіття;

- сприяти створенню мирних і вільних від соціальних бар'єрів суспільств в інтересах сталого розвитку, забезпечувати доступ до правосуддя для всіх і створювати ефективні, підзвітні і засновані на широкій участі установи на всіх рівнях;

- зміцнювати засоби досягнення сталого розвитку та активізувати роботу механізмів глобального партнерства в інтересах сталого розвитку [1].

Аналогічні цілі в такому ж порядку визначено Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» Документ підтверджує, що «Україна підтримує проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року» [9].

Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» надає бачення орієнтирів їх досягнення. З використанням широкого кола інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів була сформована національна система ЦСР (86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу), що забезпечить основу для подальшого планування розвитку країни та моніторингу результатів досягнення ЦСР [10].

Механізм збору даних для моніторингу реалізації ЦСР та координації інформаційної взаємодії між постачальниками даних для забезпечення проведення моніторингу ЦСР, було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» [11]. Цим документом визначено 183 індикатори, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу реалізації ЦСР, їх дезагрегування, а також визначено

розпорядників відповідної інформації та терміни її постачання. Державна служба статистики України є координатором робіт зі збору даних для моніторингу реалізації ЦСР та розроблення метаданих за національними індикаторами ЦСР.

Моніторинговий звіт «Цілі сталого розвитку: Україна» – 2020 рік [12] містить огляд результатів у досягненні ЦСР за 2015-2019 рр. Аналіз звіту показує різну динаміку визначених показників: за одними – маємо прогрес, за іншими – відсутність суттєвих змін, а за деякими спостерігається негативна тенденція. Розглянемо деякі з них.

Досягнення Цілі 1. *Подолання бідності* передбачає виконання 3-х завдань та 5 індикаторів, за яким ми можемо робити висновок про досягнення встановлених цільових орієнтирів. Одним з індикаторів виконання завдання 1.1 «Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм є частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум», у 2015 р. складала 58,3%, а в 2019 р. – 41,1%. Тобто, тенденція позитивна, але цільовий орієнтир не досягнуто Цільовий орієнтир – 30% , встановлений на 2020 р., не досягнуто. Водночас суттєві позитивні зрушення спостерігаємо щодо частки осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 дол. США за ПКС. З 2,4% у 2015 р. показник зменшився до 0,3% у 2019 р. (цільовий орієнтир 0,5%) (Додаток А).

Ціль 3. *Міцне здоров'я і благополуччя*. Завдання 3.1. «Знизити материнську смертність». Цільовий орієнтир – 11,8. Індикатор – кількість випадків материнської смерті, на 100 тис. живонароджених у 2015 р. складав 15,1 та зменшився до 14,9 у 2019 р. Тобто, цільовий орієнтир не досягнуто і зменшення незначне.

Ціль 8. *Гідна праця та економічне зростання*. Завдання 8.1. «Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості». Індикатор 8.1.1. Індекс фізичного обсягу ВВП, %. Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік, – 104,0%. За цим

показником маємо зростання з 90,2% у 2015 р. до 103,4% у 2018 р. Спостерігаються позитивні зрушення щодо місця України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом. У 2019 р. Україна зайняла 47 місце порівняно з 64-м у 2015 р. та за цільового орієнтиру 50. Цільовим орієнтиром щодо місця України у легкості ведення бізнесу Doing Business є 30-те місце. Фактичні показники: у 2015 р. – 81-ше, та в 2019 р – 64-те [12]. Динаміка позитивна, але до цільового орієнтиру ще далеко. Більш детальна інформація, яка свідчить про результати у досягненні ЦСР України представлена в Додатках А-И.

Досягнення сталого розвитку є складним завданням, яке вимагає нагальних потреб у фінансуванні. Понятійний апарат управління сталим розвитком включає загальні економічні та фінансові категорії, визначення яких не має спільних підходів. Тому обговорювана проблема вимагає пояснення змісту основних понять цього дослідження, а саме понять «фінансування сталого розвитку» та «державна фінансова політика у сталому розвитку».

Поняття «фінансування сталого розвитку» пропонуємо визначити як процес мобілізації та ефективного використання та розподілу фінансових ресурсів за пріоритетними секторами, програмами і проектами з метою досягнення ЦСР.

«Фінансові ресурси, задіяні у сфері сталого розвитку доцільно класифікувати за такими критеріями: форми існування, приналежність, джерела формування, рівень формування й використання, напрями використання, отримання прибутку, термін використання, участь центральних органів влади» [3, с. 41].

У загальному розумінні державна фінансова політика – це напрям діяльності держави у сфері формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення визначеної мети. Державна фінансова політика у сфері сталого розвитку полягає у формуванні, розподілі та перерозподілі фінансових ресурсів на національному рівні для досягнення визначених з урахуванням специфіки національної ситуації цілей сталого розвитку.

Основними формами фінансового забезпечення є державне фінансування, кредитування і самофінансування. Державне фінансування передбачає надання фінансових ресурсів за рахунок бюджетних коштів та коштів позабюджетних фондів; кредитування – одна з форм фінансового забезпечення витрат на відтворення, при якій витрати суб'єктів господарювання відшкодовуються за рахунок банківських позик; самофінансування означає підтримку фінансових потреб за рахунок власних ресурсів.

Виходячи з вищевикладеного, до основних форм фінансування у сфері сталого розвитку слід віднести фінансування, позики та інвестиції, які залежно від джерел фінансування поділятимуться на державні та приватні, національні та міжнародні. Одночасно для кожної форми фінансової підтримки сталого розвитку використовуються конкретні фінансові інструменти.

«Інструментами фінансового забезпечення сталого розвитку може бути національне державне фінансування – бюджетні трансферти (дотації, субсидії, субвенції); міжнародне державне фінансування – офіційна допомога розвитку (гранти й інші трансферти); національне приватне фінансування – приватні трансферти (приватна допомога); міжнародне приватне фінансування – міжнародні приватні трансферти (приватна допомога, міжнародні перекази мігрантів)» [3, с. 45].

Кредитування у сфері сталого розвитку може здійснюватися як шляхом національного кредитування (національні кредити), так і міжнародного кредитування (міжнародні кредити).

Інвестування як інструмент фінансової політики сталого розвитку здійснюється шляхом як національного інвестування, так і міжнародного у вигляді прямих та портфельних іноземних інвестицій.

У сфері сталого розвитку фінансове управління можна визначити як сукупність методів впливу суб'єктів управління на процеси формування та використання фінансових ресурсів для досягнення ЦСР. До методів фінансової політики сталого розвитку слід включати:

- фінансове планування процесів акумулювання, розподілу, перерозподілу та використання національних і міжнародних фінансових ресурсів для досягнення ЦСР;
- фінансовий облік національних та міжнародних фінансових ресурсів, що використовуються у сфері сталого розвитку;
- аналіз фінансового стану суб’єктів сталого розвитку та використання цими суб’єктами фінансових ресурсів задля досягнення ЦСР у короткостроковій та довгостроковій перспективі;
- фінансовий контроль як сукупність форм і методів перевірки використання національних та міжнародних фінансових ресурсів у контексті ЦСР;
- фінансове регулювання з метою впливу на формування та використання фінансових ресурсів у сфері сталого розвитку.

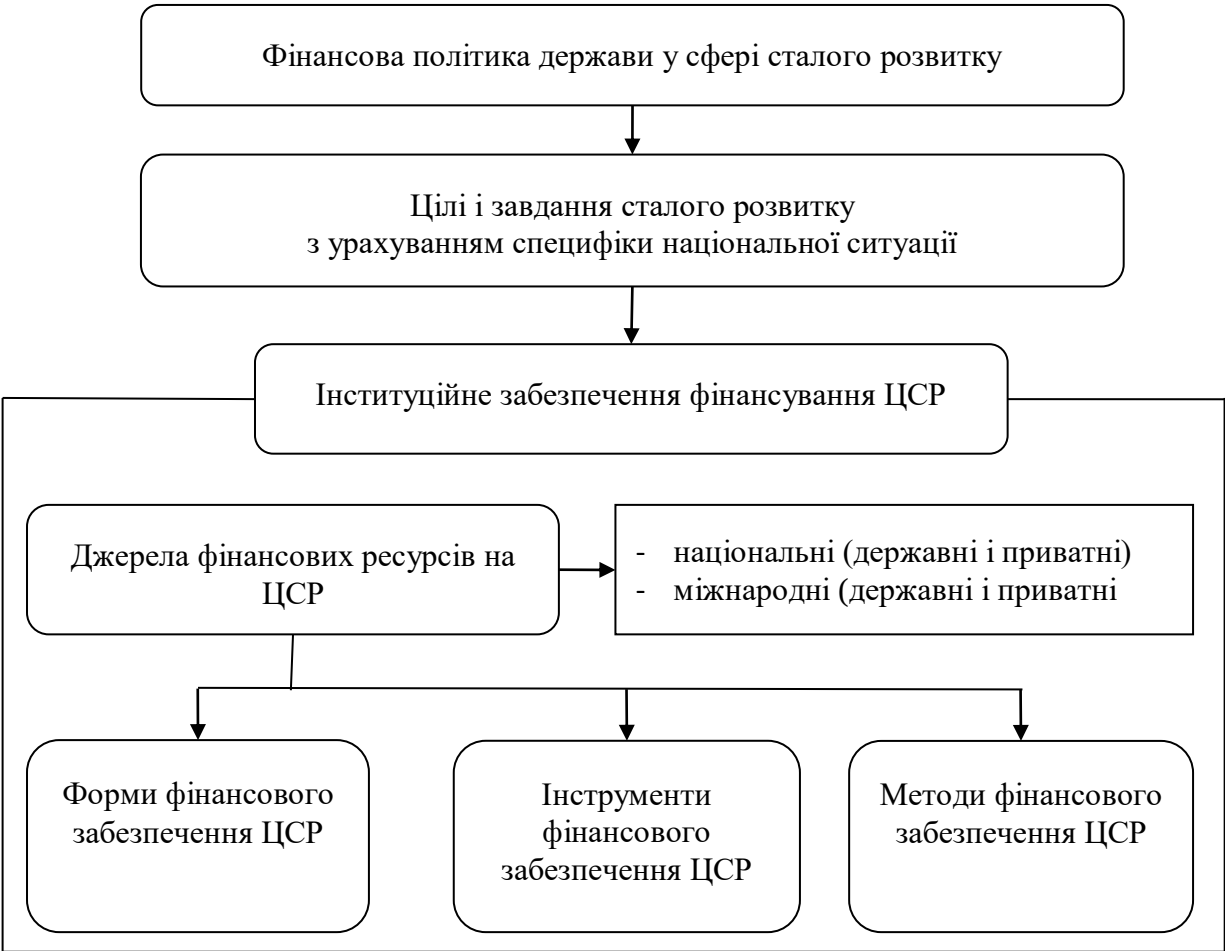

Рис. 1.1. Концептуальна модель фінансової політики держави у сфері сталого розвитку
Джерело: складено автором.

Якщо у загальному розумінні, як вже зазначалося, державна фінансова політика – це напрям діяльності держави у сфері формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення визначеної мети., то специфікою фінансової політики сталого розвитку є те, що:

- «вона завжди є інноваційною для даної системи державного управління і пов'язана з ефективною організацією функціонування фінансів та модернізацією національної системи суспільних відносин у сфері подолання соціальних, економічних та екологічних проблем, досягнення сталого розвитку» [5, с. 76];

- фінансове забезпечення сталого розвитку є багатоаспектним завданням щодо підвищення якості життя всіх людей;

- сталий розвиток потребує довгострокових інвестицій з віддаленою перспективою отримати очікувані результати;

- досягнення цілей сталого розвитку потребує великих інвестицій;

- цілі і завдання сталого розвитку спрямовані на майбутнє.

Отже, розробка фінансової політики сталого розвитку повинна базуватися на результатах оцінки її впливу на сталий розвиток та відповідності фінансових можливостей країни завданням сталого розвитку національної соціально-економічної системи; визначенні напрямів досягнення стабільності фінансової системи, що забезпечить формування, соціально орієнтованої, конкурентоспроможної та екологічно безпечної ринкової економіки.

Розділ 2

ФІНАНСУВАННЯ БАЗОВИХ СЕКТОРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Як і інші країни-члени ООН, Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Процес адаптації ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку тривав протягом 2016–2017 рр. У результаті була створена національна система ЦСР, яка включає 86 завдань соціально-економічного розвитку України. Цільові орієнтири для досягнення до 2030 р., а також завдання та індикатори для моніторингу виконання відображено в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» (2017 рік) [10] та Моніторингових звітах 2019 р. та 2020 р. [20]. Створена національна система завдань та індикаторів ЦСР забезпечує основу для подальшого системного та комплексного моніторингу країни. Дані Моніторингового звіту 2020 за національними показниками ЦСР представлені у Додатках А-И.

Головна мета стратегії сталого розвитку – формування умов для гармонійного функціонування трьох взаємопов'язаних сфер суспільного життя – економічної, соціальної та екологічної як основи збалансованого соціально-економічного зростання.

Основою політики сталого розвитку має бути якість життя населення. Тому надзвичайно важливим є визначення пріоритетності та взаємозалежності життєво визначальних інтересів населення. Окреслюючи пріоритети фінансової політики сталого розвитку, необхідно виділити базові сектори у сфері сталого розвитку, належне фінансове забезпечення яких безпосередньо впливає на можливості створення умов для досягнення ЦСР.

Різні країни визначають базові сектори сталого розвитку, беручи до уваги специфіку національного розвитку. Наприклад, у США – це соціальна безпека, медичне обслуговування, здоров'я, освіта, сільське господарство, природні ресурси та навколишнє середовище. В Японії – соціальний захист, освіта, сільське господарство, охорона навколишнього середовища. В Європейському Союзі – освіта, соціальний захист, охорона здоров'я, охорона навколишнього

середовища. В Україні – сільське господарство, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта, охорона навколишнього середовища.

«Проведений аналіз організаційної структури управління національним державним фінансуванням базових секторів сталого розвитку, обсягів національного державного фінансування базових секторів сталого розвитку США, Японії та країн-членів Європейського Союзу дозволяє встановити такі тенденції та особливості:

- наявність в усіх країнах власної організаційної структури управління національним державним фінансуванням базових секторів сталого розвитку;

- пріоритетність базових секторів сталого розвитку в державному національному фінансуванні США, Японії та ЄС: найбільша частка бюджетних коштів спрямована до сектору соціального захисту (країни ЄС (39%), Японія (30%), США (22%)) та охорони здоров'я (ЄС (14,6%), США (10%)). На розвиток сектору освітніх послуг в країнах ЄС виділяється в середньому 10,5% державних видатків, в Японії – 6%, у США – 2%. Найменша частка державних коштів спрямована до сектору охорони навколишнього середовища (ЄС (1,7%), Японія (2%), США (1%)) та сільського господарства (Японія (2%), США (1%));

- різноспрямованість тенденцій у національному державному фінансуванні базових секторів сталого розвитку США, Японії та ЄС: збільшення усіма країнами державних видатків до сектору соціального захисту (в 1,1 рази), охорони здоров'я (в 1,1–1,5 рази); зменшення США – до сектору сільського господарства (у 4 рази), США та Японією – до сектору охорони навколишнього середовища (у 1,4 рази та 1,3 рази відповідно); Японією та ЄС – до сектору освіти (в 1,1 рази)» [3, с. 195-196].

Обсяги національного державного фінансування базових секторів сталого розвитку України представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Державне фінансування базових секторів сталого розвитку України, млн. грн.

Роки	Освіта			Соціальний захист			Охорона здоров'я			Охорона навколишнього середовища		
	Млн грн.	% вид.	% ВВП	Млн грн.	% вид.	% ВВП	Млн грн.	% вид.	% ВВП	Млн грн.	% вид.	% ВВП
2005	26745	18,9	6,1	11125	7,9	2,5	15462	10,9	3,5	1251	0,9	0,3
2006	33784	19,3	6,2	14438	8,2	2,7	19720	11,3	3,6	1637	0,9	0,3
2007	44332	19,6	6,2	22511	10,0	3,1	26715	11,8	3,7	2240	1,0	0,3
2008	60955	19,7	6,4	31390	10,2	3,3	33551	10,9	3,5	2765	0,9	0,3
2009	66770	21,7	7,3	28283	9,2	3,1	36558	11,9	4,0	2540	0,8	0,3
2010	79789	21,1	7,4	37366	9,9	3,5	44765	11,8	4,1	2872	0,8	0,3
2011	86254	20,7	6,6	43781	10,5	3,4	48962	11,7	3,8	3891	0,9	0,3
2012	101561	20,6	7,2	57027	11,6	4,0	58454	11,9	4,1	5298	1,1	0,4
2013	105539	20,9	7,3	57799	11,4	4,0	61569	12,2	4,2	5594	1,1	0,4
2014	100110	19,1	6,4	58192	11,1	3,7	57150	10,9	3,6	3482	0,7	0,2
2015	114193	16,8	5,8	76753	11,3	3,9	71001	10,4	3,6	5530	0,8	0,3
2016	129435	15,5	5,4	110719	13,3	4,6	75409	9,0	2,5	6255	0,8	0,3
2017	177755	16,8	6,0	145534	13,8	4,9	102392	9,7	2,8	7349	0,7	0,2
2018	210029	16,8	5,9	151423	12,2	4,3	115848	9,3	2,6	8242	0,7	0,2
2019	238757	17,4	6,0	130560	9,5	3,3	128378	9,4	3,2	9729	0,7	0,2

Джерело: складено автором за даними [3, с. 274; 13].

Як свідчать дані табл. 2.1, протягом 2005–2019 рр. обсяги державного фінансування базових сфер сталого розвитку України збільшились у 9 разів. Водночас спостерігаються такі різноспрямовані тенденції: зменшення частки державних видатків на охорону здоров'я (в 1,2 рази), освіти (в 1,1 рази), охорону навколишнього середовища (у 1,3 рази), збільшення частки бюджетних видатків на фінансування соціального захисту (в 0,8 рази);

Оцінка відповідності державного фінансування базових сфер сталого розвитку в Україні цільовим орієнтирам, встановленим на міжнародному рівні, дозволяє встановити існуючий розрив у фінансуванні зазначених секторів (рис. 2.1).

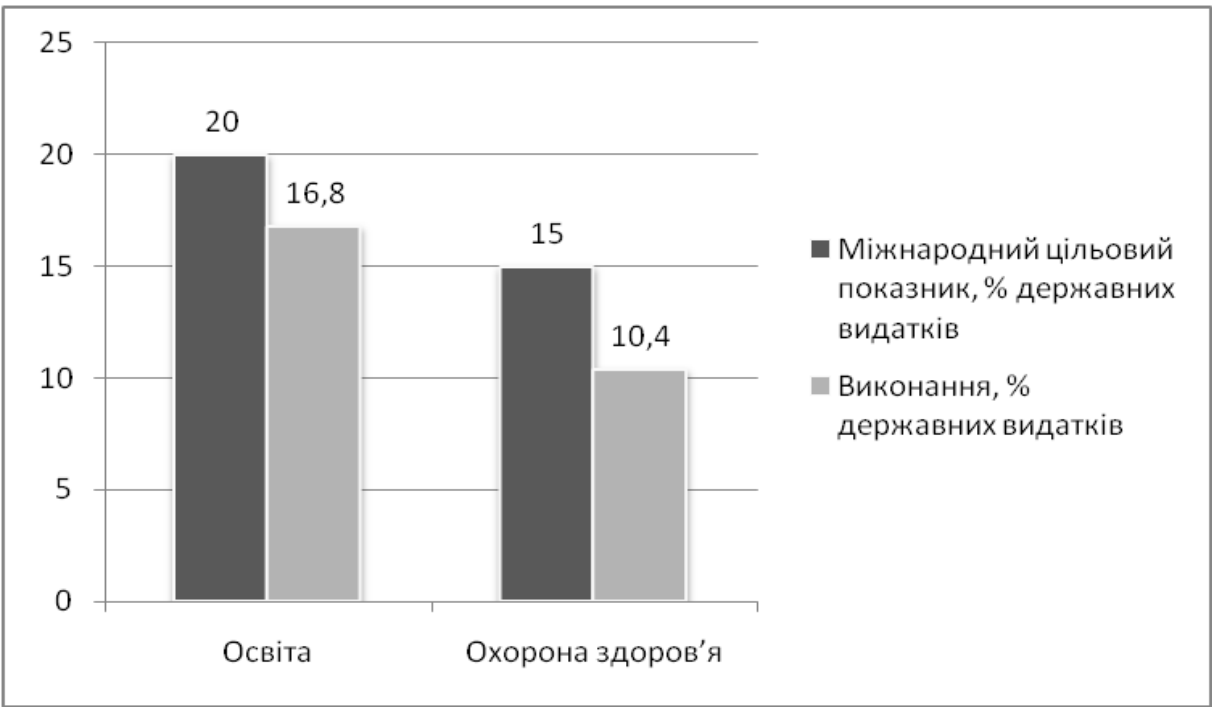

Рис. 2.1. Розрив між фактичним державним фінансуванням базових сфер сталого розвитку в Україні і міжнародними цільовими орієнтирами 2015 року
Джерело: складено автором за [14].

Дані свідчать про значний розрив у сфері охорони здоров'я – виконання міжнародного цільового орієнтира становило у 2015 р. 69%. Видатки бюджету на соціальний захист є меншими на 13% встановленого цільового орієнтира. Розрив між міжнародним цільовим орієнтиром фактичним рівнем фінансування освіти (6% ВВП) становив більше 3%.

Отже, проведене дослідження політики України в сфері фінансування базових секторів сталого розвитку дозволяє приєднатися до тих висновків українських вчених, відповідно до яких фінансування базових секторів сталого розвитку має такі тенденції та особливості:

- «невідповідність показників національного державного фінансування базових секторів сталого розвитку цільовим показникам, установленим на міжнародному рівні.;

- брак коштів у сфері фінансування сектору охорони здоров'я, освіти;

- неефективне управління та використання державних коштів у секторі охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, соціального захисту, науки, освіти і культури через бюджетні порушення, пов'язані з плануванням, що здійснювалось за відсутності правових підстав, використанням бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав, використанням коштів з порушенням чинного законодавства, тривалим утриманням коштів без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій, тривалим невикористанням фінансування з державного бюджету, поверненням коштів до бюджету внаслідок неефективного управління, необґрунтованими управлінськими рішеннями, відсутністю обґрунтованого прогнозування і планування» [3, с. 280-281].

Крім фінансового забезпечення базових секторів сталого розвитку, однією з найбільш актуальних проблем сучасності є соціально-економічна нерівність. Це обумовлено не тільки тим, що вона є узагальнюючим показником стану суспільства в цілому, але й у зв'язку з тим, що виступає каталізатором багатьох інших проблем суспільного розвитку. Ряд недавніх досліджень розкривають зв'язок між нерівністю доходів і низкою соціально-економічних проблем. Зокрема, дослідження, проведене І. Ортіс і М. Каммінсом для ЮНІСЕФ показало, що за тими 141 країнами, де воно проводилося, в період 1990-2008 років була виявлена сильна негативна кореляція між нерівністю та високим соціально-економічним розвитком [15]. Процес посилення соціально-економічної нерівності у світі, який все більше набуває рис глобальної кризи,

підсилює існуючі та породжує нові проблеми. Тенденції посилення майнової нерівності і нерівності доходів як всередині країн, так і між ними, привертають увагу не тільки фахівців, але й більш широких груп суспільства. Якщо раніше стурбованість викликали головним чином морально-етичні аспекти нерівності, то зараз складається консенсус щодо того, що існуючі рівні нерівності можуть також бути руйнівними як в економічному, так і в політичному плані.

У доповіді аналітичного центру «Oxfam», опублікованому в січні 2017 року, було відзначено, що «розрив між багатими і бідними значно більше, ніж вважалося раніше. На сьогоднішній день лише 8 супер багатіїв володіють такими статками, які мають в своєму розпорядженні 3,5 млрд чоловік, тобто нижня по доходах половина жителів нашої планети. Згідно з доповіддю, перший трильйонер з'явиться протягом 25 років, в той час як кожна десята людина живе на менше ніж \$ 2 в день. Для порівняння, ще в 2015 році багатство, яким сумарно володіла нижня за доходами половина людства, концентрувалося в руках 62 осіб, а в 2010 році – таким же багатством володіло 388 осіб» [16].

Профілі нерівності за рівнем доходів у провідних країнах світу та Україні мають різну форму. Так, у розвинених країнах він ромбовидний: близько 5% населення є багатими та представляють вищий клас, 80% складають середній клас, 15% належать до категорії бідних, тобто нижчого класу. В Україні соціальна структура нагадує трикутник: 1-2% належать до вищого класу, 10-12% мають середні доходи та представляють середній клас, усі інші, а це понад 85% населення, мають бути віднесені до найбіднішого нижчого класу. Отже, проблеми бідності та соціальної нерівності в сучасній Україні набувають небезпечних масштабів, суттєво загрожуючи безпеці людського розвитку [17, с. 283].

Дослідження дестабілізуючого впливу соціально-економічної нерівності на світову економіку та її фінансову складову виявляють такі її негативні наслідки, які перешкоджають сталому соціально-економічному розвитку:

– зростаюча нерівність веде до надмірного споживання. Зростання доходів еліти веде до так званого каскаду споживання, який закінчується зростанням

боргу: Витрати багатих зрушують систему координат, яка формує потреби тих, хто знаходиться на щабель нижче. Ця друга група теж збільшує витрати, що зрушує точку відліку тих, хто стоїть ще на щабель нижче. Цей каскад значно ускладнює сім'ям з середнього класу досягнення поставлених фінансових цілей;

– нерівність підсилює економічну кризу. Як показують економічні моделі, сукупний спад споживання є значно більшим, коли найбідніші 40% населення близьке до нуля за майновими статками, ніж у випадку з більш рівномірним їх розподілом. Причина, чому сукупне зниження витрат є набагато більшим в економіці з великою кількістю споживачів з низьким рівнем доходів, не викликана тим, що домогосподарства з невисоким рівнем добробуту скорочують свої витрати пропорційно зниженню їхніх доходів. Це пояснюється тим, що вони мають меншу можливість застрахувати себе від специфічних ризиків. Таким чином, коли настає рецесія і збільшується ризик безробіття, вони різко знижують свій рівень витрат, навіть якщо їхні доходи поки ще не впали [18];

– зниження економічного зростання. Нерівність можливостей, яке є частиною загального економічного нерівності, негативно впливає на економічне зростання.

Зниження надмірного рівня майнового розшарування передбачає усунення причин, що породжують нерівність. Виявити роль одного-єдиного чинника в даному випадку – завдання неймовірно важке. На думку Дж. Стігліца – одного з найавторитетніших дослідників нерівності, найважливіша з них – це фінансові ринки, що збільшують нерівність у всьому світі. Крім цього, відсутність належної уваги з боку МБР, МВФ, Світового банку та G-20 до офшорного сектору, де приховано не менше 21 трлн дол. – сума, еквівалентна розміру економік США и Японії разом взяті, – теж суттєво посилює нерівність. До чинників зростання соціально-економічної нерівності слід віднести також зниження прогресивності податків, монополізація, глобалізація та інші причини.

Варто погодитися з думкою, що подолання значної соціальної нерівності є одним з найважливіших завдань, від успішності виконання якого залежать

перспективи сталого розвитку країни. Ця мета може втілюватися через забезпечення умов для повноцінної реалізації підприємницького, трудового, інтелектуального та творчого потенціалів країни та через соціальне забезпечення незахищених верств населення та вдосконалення системи відтворення людських ресурсів. Проте, ефективність реалізації цих заходів на практиці неможлива, якщо першим кроком не стане вдосконалення пропорцій перерозподілу суспільного продукту і реальна боротьба з корупцією та тіньовим сектором економіки [17].

Слід зазначити, що завдання, спрямовані на скорочення нерівності всередині країни і між ними (Ціль 10 Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна»), мають досить декларативний характер. Відсутність індикаторів реалізації цих завдань унеможливорює ефективний моніторинг стану досягнення ЦСР. Для прикладу назвемо деякі з них: «10.1. До 2030 року поступово досягти й підтримувати зростання доходів найменш забезпечених 40 відсотків населення на рівні, що перевищує середній по країні; 10.2. До 2030 року підтримати законодавчим шляхом та заохочувати активну участь усіх людей у соціальному, економічному і політичному житті незалежно від їхнього віку, статі, інвалідності, раси, етнічної належності, походження, релігії та економічного чи іншого статусу; 10.3. Забезпечити рівність можливостей і зменшити нерівність результатів, у тому числі шляхом скасування дискримінаційних законів, політики і практики та сприяння прийняттю відповідного законодавства, політики та заходів у цьому напрямі; 10.4. Прийняти відповідну політику, особливо бюджетно-податкову політику, політику в питаннях заробітної плати та соціального захисту, і поступово домагатися забезпечення більшої рівності» [10]. Те саме стосується і змісту задач щодо скорочення нерівності між країнами.

Отже, соціально-економічна нерівність не тільки є вкрай сумнівним явищем з моральної точки зору. Вона здійснює негативний вплив на економічний розвиток і є одним з каталізаторів гострих соціальних проблем. Стає очевидним, що розшарування, яке досягло на сьогоднішній день безпрецедентних розмірів, без сумніву, стало ключовим бар'єром для

подальшого стабільного соціально-економічного розвитку. Саме тому важливим на сьогодні повинно стати питання пошуку методів зниження нерівності з метою створення умов для сталого розвитку суспільства як у національному, так і в глобальному вимірі.

Розділ 3

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Реалізація державної фінансової політики, яка спрямована на досягнення цілей сталого соціально-економічного розвитку країни, передбачає формування відповідного фінансового механізму як сукупності інструментів та методів акумулювання і використання фінансових ресурсів з метою створення сприятливих умов для збалансованого розвитку економічної, соціальної та екологічної сфер суспільного життя країни.

Масштабність цілей і задач у сфері фінансового забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни не дозволяють детально зупинитися на імперативно визначених Порядком денним 2030 напрямках фінансової політики в Україні за основними елементами концепції сталого розвитку – економічній, соціальній, екологічній. «Але можна і необхідно назвати пріоритетні цілі і завдання фінансової політики сталого розвитку:

- фінансове забезпечення досягнення цілей сталого розвитку;
- раціональне використання фінансових ресурсів;
- пошук ефективних джерел короткострокового та довгострокового фінансування цілей і задач сталого розвитку;
- підвищення ефективності державного фінансового менеджменту» [7, с. 220].

«Порядок денний 2030» наголошує на необхідності активізації Глобального партнерства задля фінансування масштабних цілей та завдань сталого розвитку. Водночас слід підкреслити, що визначальним принципом державної політики мобілізації та ефективного використання внутрішніх фінансових ресурсів у досягненні цілей сталого розвитку має бути принцип національної відповідальності. Внутрішні ресурси формуються переважно за рахунок економічного зростання, що передбачає створення сприятливих умов для реалізації раціональної соціальної, екологічної та економічної політики, в

тому числі і антициклічної фіскальної політики. Ключовою умовою досягнення цілей сталого розвитку України є збільшення обсягів внутрішніх державних ресурсів, насамперед, шляхом модернізації управління бюджетними надходженнями шляхом вдосконалення податкової політики та формування прозорої та дієвої податкової системи з урахуванням національних умов.

Збільшення обсягів національного державного фінансування можливе за умови підвищення ефективності мобілізації і використання національних фінансових ресурсів, спрямованих на підтримку базових секторів сталого розвитку.

Удосконалення управління національними фінансовими ресурсами, спрямованими на досягнення ЦСР в Україні, передбачає необхідність:

- підвищення ефективності залучення національних фінансових ресурсів на ЦСР України;
- підвищення ефективності використання бюджетних видатків на ЦСР України;
- боротьби з корупцією та з тіньовою економічною діяльністю з метою максимально можливого зменшення обсягів незаконних фінансових потоків;
- підвищення ефективності управління бюджетними видатками у сфері сталого розвитку.

Підвищення ефективності залучення національних фінансових ресурсів на ЦСР України передбачає необхідність здійснення заходів щодо обмеження виведення капіталу з країни, обсяг якого складає близько 11 млрд дол. середніх річних втрат України. Основними заходами щодо скорочення незаконних фінансових потоків є боротьба з корупцією та «детінізація» економіки.

Підвищення ефективності державних видатків включає вдосконалення управління державними видатками, яке спрямоване на підтримку та розвиток ключових секторів сталого розвитку в Україні, включаючи обґрунтоване прогнозування та планування, забезпечення ефективного та цільового використання бюджетних коштів, справедливий розподіл між секторами та оцінку ефективності бюджетних видатків, контроль за дотриманням

законодавства, доступ громадянського суспільства до інформації про державне фінансування базових сфер сталого розвитку.

Підвищення ефективності фінансування ЦСР в Україні вимагає впровадження заходів щодо вдосконалення управління міжнародними фінансовими ресурсами, які спрямовуються на проекти у цій сфері міжнародними організаціями. Йдеться про необхідність впровадження інноваційних підходів до мобілізації зазначених джерел фінансування сталого розвитку та посилення контролю за їх використанням.

З метою вдосконалення управління міжнародними фінансовими ресурсами, які використовуються для досягнення цілей сталого розвитку в Україні, необхідно:

- підвищити ефективність акумулювання міжнародних фінансових ресурсів та збільшити їх загальні обсяги на ЦСР в Україні, що вимагає збільшення рівня фактичних платежів міжнародних фінансових організацій, оскільки існує значна різниця між сумою зарезервованою та фактично виплаченою міжнародними донорами на цілі сталого розвитку в Україні;

- підвищити ефективність використання міжнародних фінансових ресурсів, спрямованих на ЦСР в Україні, що, у свою чергу, передбачає підвищення ефективності інституційного співробітництва та вдосконалення управління людськими ресурсами у сфері міжнародної допомоги на ЦСР, покращення координації міжнародної допомоги;

- підвищити ефективність контролю за використанням міжнародних фінансових ресурсів, задіяних у сфері сталого розвитку, щодо спільноти соціальної відповідальності. З цією метою необхідно покращити якість електронної бази даних міжнародної допомоги, що отримується Україною, а також вдосконалити національне статистичне управління.

Для забезпечення надійної, сучасної, універсальної та багаторівневої інформаційної системи у 2014 р. була створена електронна база даних про міжнародну фінансову допомогу Україні у її розвитку. Портал OpenAid - "Відкрита допомога" - це найбільша база даних проектів та програм міжнародної допомоги в країні. Однак ця база даних не надає повної та

своєчасної інформації про хід реалізації проектів та програм, а сформульовані результати для завершених проектів є дуже узагальненими.

«З метою посилення інформаційної функції електронної бази даних щодо допомоги у розвитку України необхідним є її доповнення такими елементами: етапи реалізації проекту (програми); поетапна оцінка стану реалізації проекту (програми); причини виникнення проблем у реалізації проекту (програми); сума освоєних міжнародних фінансових ресурсів; результати реалізації проекту (програми) відповідно до визначених на початку кількісних та/або якісних критеріїв; конкретний вплив проекту (програми) на розвиток відповідної галузі або регіону. Це дозволить забезпечити прозорість та підзвітність уряду, покращити урядовий та громадський контроль, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню ефективності використання міжнародних фінансових ресурсів на ЦСР в Україні» [3, с. 310].

Для оцінки процесів у сфері міжнародної допомоги Україні також важливо проводити державний статистичний моніторинг щодо залучення та використання міжнародних фінансових ресурсів для сталого розвитку країни. Для проведення зазначеного державного статистичного дослідження необхідно, щоб державні міністерства та відомства надавали узагальнену інформацію про міжнародну фінансову допомогу та використання цих коштів для досягнення ЦСР.

Результати спостереження державними органами статистики щодо залучення та використання фінансових ресурсів міжнародних донорів на ЦСР повинні включати: узагальнену інформацію про міжнародну допомогу, отриману по країні в цілому; узагальнену інформацію щодо учасників проектів, що реалізуються за сприяння міжнародних фінансових ресурсів; узагальнену інформацію щодо проведених в Україні реформ відповідно до Указу Президента України "Про цілі сталого розвитку України до 2030 року", для реалізації яких використовуються міжнародні фінансові ресурси.

Якісна та своєчасна статистика залучення та використання міжнародної фінансової допомоги у реалізації економічних, соціальних та екологічних

проектів сприятиме покращенню державного управління та ухваленню обґрунтованих рішень для забезпечення сталого розвитку України.

В Україні досі немає державного статистичного моніторингу залучення та використання міжнародних фінансових ресурсів ЦСР.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 686-р. «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» [11] Державна служба статистики України забезпечує збір даних загалом для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку та їх оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті, а також проведення координації робіт, пов'язаних з розробленням метаданих за індикаторами, затвердженими цим розпорядженням. Моніторингові звіти «Цілі Сталого Розвитку: Україна» 2019 р. та 2020 р. не містять інформації щодо мобілізації та використання міжнародних фінансових ресурсів на ЦСР України.

Отже, заходи щодо активізації національного та міжнародного фінансування, підвищення ефективності використання бюджетних видатків та фінансових ресурсів, наданих міжнародними донорами на виконання завдань сталого розвитку, посилення контролю за їх використанням сприятимуть підвищенню ефективності фінансування та досягнення Україною цілей сталого розвитку

ВИСНОВКИ

Концепція сталого розвитку вимагає узгодження стратегічних цілей фінансового забезпечення розвитку національної соціально-економічної системи. Важливо встановити пріоритети фінансової політики в контексті цілей та завдань сталого розвитку; визначити особливості та фактори, що впливають на її формування.

Проведене дослідження політики України в сфері фінансування базових секторів сталого розвитку дозволяє приєднатися до тих висновків українських вчених, відповідно до яких фінансування базових секторів сталого розвитку має такі тенденції та особливості:

- «невідповідність показників національного державного фінансування базових секторів сталого розвитку цільовим показникам, установленим на міжнародному рівні.;

- брак коштів у сфері фінансування сектору охорони здоров'я, освіти;

- неефективне управління та використання державних коштів у секторі охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, соціального захисту, науки, освіти і культури через бюджетні порушення, пов'язані з плануванням, що здійснювалось за відсутності правових підстав, використанням бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав, використанням коштів з порушенням чинного законодавства, тривалим утриманням коштів без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій, тривалим невикористанням фінансування з державного бюджету, поверненням коштів до бюджету внаслідок неефективного управління, необґрунтованими управлінськими рішеннями, відсутністю обґрунтованого прогнозування і планування» [3, с. 280-281].

Модернізація управління внутрішніми джерелами фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на досягнення ЦСР в Україні, передбачає необхідність:

- активізації залучення національних фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку України;

- підвищення ефективності використання бюджетних видатків на ЦСР України;

- боротьби з корупцією та з тіньовою економічною діяльністю з метою стримування незаконних фінансових потоків.

Пріоритетним напрямом державної фінансової політики в Україні в контексті ЦСР є підвищення ефективності управління міжнародними фінансовими ресурсами, спрямованими на реалізацію ЦСР в країні, що передбачає необхідність модернізації механізму мобілізації, використання та контролю за використанням міжнародних фінансових ресурсів на ЦСР в Україні.

Одним з ключових бар'єрів для подальшого стабільного соціально-економічного розвитку країни стала соціально-економічна нерівність, яка є не тільки є вкрай сумнівним явищем з моральної точки зору. Вона здійснює істотний негативний вплив на економічний розвиток і є одним з каталізаторів гострих соціальних проблем. Оскільки основна причина цієї проблеми знаходиться в площині неефективного розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів, подолання існуючої безпрецедентної соціальної нерівності в Україні є одним з найважливіших завдань фінансової політики держави, від успішності виконання якого залежать перспективи сталого розвитку країни.

Отже, успішне формування та ефективне використання фінансових ресурсів держави для досягнення ЦСР пов'язане, передусім, зі здійсненням реформ у всіх сферах суспільного життя України. Ефективна фінансова політики дає змогу в найкоротші терміни та з найменшими витратами досягти цілі у сфері сталого розвитку, поставлені новим Порядком денним.2030.

Список використаної літератури

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.
2. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/313.
3. Кожухова Т.В. Формування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку : монографія. Кривий Ріг : Чернявський Д.О., 2017. 336 с.
4. Кореновський О.В. Концепція сталого розвитку і фінансова політика. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.1. С. 225-228.
5. Романчукевич В. В. Роль державної фінансової політики сталого розвитку в умовах глобалізації. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2019. Т.24. Вип. 4(77) С. 150-156.
6. Толуб'як В.С. Роль фінансового потенціалу у забезпеченні сталого розвитку країни. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 5. С. 1-7.
7. Тропіна В.Б. Пріоритети фінансової політики України в контексті цілей і задач сталого розвитку. *Економічний вісник університету: зб. наук. праць*. 2020. Випуск 45. С. 217-223;
8. Schmidt-Traub Guido, Jeffrey D. Sachs. 2015. Financing Sustainable Development: Implementing the SDGs through Effective Investment Strategies and Partnerships / Guido Schmidt-Traub, URL: <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/04/150408-SDSN-Financing-Sustainable-Development-Paper.pdf>
9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України №722/2019 від 30.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
10. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

11. Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку: розпорядження Кабінету Міністрів України № 686-р від 21.08.2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-zboru-danih-dlya-monitorin-686r>.

12. Моніторинговий звіт "Цілі сталого розвитку: Україна" – 2020 рік. URL: https://ukrstat.org/uk/csr_prezent/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202020%20Monitoring_12.2020ukr.pdf.

13. Видатки зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense>.

14. Центр соціально-економічних досліджень CASE Україна. URL: <http://cost.ua/budget/expenditure/>.

15. Ortiz I., Cummins M. (2011). Global Inequality: Beyond the Bottom Billion – A Rapid Review of Income Distribution in 141 Countries. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1805046

16. An economy for the 99%. 2017. URL: https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-economy-for-99-percent-160117-en.pdf

17. Чуприна О.О. Соціальна нерівність як джерело загроз безпеці людського розвитку в Україні. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1907/1/CHuprina_CHuprin_282.pdf

18. Krueger, D., Kurt Mitman K., Perri F. 2016. Macroeconomics and household heterogeneity. URL: <https://www.minneapolisfed.org/research/sr/sr529.pdf>.

АНОТАЦІЯ

Прийняття нового «Порядку денного 2030» та його імплементація, а також криза майже в усіх сферах суспільного життя України вимагають подальшого дослідження питань, що стосуються формування та ефективної реалізації державної фінансової політики, спрямованої на досягнення цілей сталого розвитку країни.

Враховуючи велику кількість і масштабність цілей та завдань сталого розвитку, вирішення яких потребує колосальних обсягів фінансових ресурсів, важливим є визначення пріоритетних напрямів фінансової політики сталого розвитку країни як ключових завдань для досягнення цілей сталого розвитку.

Питання фінансової політики сталого розвитку привертають увагу широкого кола вітчизняних та зарубіжних вчених. Водночас новизна проблем, пов'язаних з практичною реалізацією концепції сталого розвитку, потребує подальших досліджень щодо обґрунтування теоретичних засад формування та визначення напрямів ефективної реалізації фінансової політики переходу на принципи сталого розвитку

Метою роботи є обґрунтування напрямів підвищення ефективності фінансової політики України у контексті цілей і задач Порядку денного 2030.

Завданнями дослідження є

- розкрити сутність та особливості фінансової політики у сфері сталого розвитку;
- проаналізувати стан фінансового забезпечення базових секторів сталого розвитку України;
- визначити пріоритетні напрями підвищення ефективності фінансової політики України у контексті цілей сталого розвитку.

У процесі дослідження використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу і синтезу, метод порівняння, узагальнення, статистичні тощо.

У роботі розкрито зміст державної фінансової політики у сфері сталого розвитку, сутність якої полягає у формуванні, розподілі та перерозподілі фінансових ресурсів на національному рівні для досягнення ЦСР.

Досліджено особливості фінансової політики сталого розвитку, її розробки та реалізації. Визначено пріоритетні напрями фінансової політики України у контексті цілей і задач сталого розвитку, визначених «Порядком денним 2030».

Акцентовано увагу на проблемах фінансування базових секторів сталого розвитку, соціально-економічної нерівності в країні та запропоновано напрями їх подолання, що є однією з необхідних умов розвитку України на принципах сталого розвитку.

Результати цього дослідження можуть бути використані в процесі розробки та реалізації фінансової політики сталого розвитку країни

Концепція сталого розвитку вимагає узгодження стратегічних цілей фінансового забезпечення розвитку національної соціально-економічної системи країни. Важливим є виявлення особливостей і факторів, що впливають на формування та реалізацію фінансової політики в контексті цілей і задач сталого розвитку та визначення її пріоритетних напрямів.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1

Ціль 1. Подолання бідності

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1.1. Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм	1.1.1. Частка населення, чії середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум, %	30,0	58,3	58,6	47,3	43,2	41,3
	1.1.2. Частка осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 долара США за ПКС, %	0,5	2,4	2,0	1,9	1,8	0,3
1.2. Збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки	1.2.1. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення, %	65,0	63,0	70,3	73,6	72,0	57,4
1.3. Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств населення	1.3.1. Співвідношення рівнів бідності домогосподарств із дітьми та домогосподарств без дітей, рази	1,6	1,5	1,4	1,6	1,5	1,2
	1.3.2. Частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств, %	50	54,6	51,4	49,6	49,4	48,5

Джерело: Складено автором за [12].

Додаток Б

Таблиця Б1

Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Завдання 2.1. Забезпечити доступність збалансованого харчування на рівні науково обґрунтованих норм для всіх верств населення	2.1.1. Споживання м'яса в розрахунку на одну особу, кг/рік	61,0	50,9	51,4	51,7	52,8	53,6
	2.1.2. Споживання молока в розрахунку на одну особу, кг/рік	270	209,9	209,5	200,0	197,7	200,5
	2.1.3. Споживання риби у розрахунку на одну особу, кг/рік	-	8,6	9,6	10,8	11,8	12,5
	2.1.4. Споживання овочів у розрахунку на одну особу, кг/рік	-	160,8	163,7	159,7	163,9	164,7
	2.1.5. Споживання фруктів у розрахунку на одну особу, кг/рік	65	50,9	49,7	52,8	57,8	58,7
2.2. Підвищити вдвічі продуктивність сільського господарства, в першу чергу за рахунок використання інноваційних технологій	2.2.1. Продуктивність праці в сільському господарстві, тис. доларів США на одного зайнятого	10,0	8,68	8,71	9,30	10,61	10,83
	2.2.2. Індекс сільськогосподарської продукції, %	102,0	95,2	106,3	97,8	108,1	101,4

Продовження табл. Б1

1	2	3	4	5	6	7	8
2.3. Забезпечити створення стійких систем виробництва продуктів харчування, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, в першу чергу за рахунок використання інноваційних технологій	2.3.1. Індекс виробництва харчових продуктів, %	103,0	87,2	106,0	104,2	98,5	103,9
	2.3.2. Частка продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, %	51	38,3	42,0	41,0	39,4	44,3
	2.3.3. Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом, у загальній площі сільськогосподарських угідь, %	1,1	1,0	0,9	0,7	0,7-	1,1
2.4. Знизити волатильність цін на продукти харчування	2.4.1. Індекс споживчих цін на продукти харчування, %	105,0	144,4	108,5	113,4	111,5	108,3

Джерело: складено за [12].

Додаток В

Таблиця В1

Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
3.1. Знизити материнську смертність	3.1.1. Кількість випадків материнської смерті, на 100 000 живонароджених	11,8	15,1	12,6	9,1	12,5	14,9
3.2. Мінімізувати смертність, якій можна запобігти, серед дітей віком до 5 років	3.2.1. Смертність дітей у віці до 5 років, випадків на 1000 живонароджених	8,5	9,3	8,8	8,9	8,3	8,2
3.3. Зупинити епідемії ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, у тому числі за рахунок використання інноваційних практик та засобів лікування	3.3.1. Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ, на 100 000 населення	30,9	37,0	37,0	42,6	40,8	42,6
	3.3.2. Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу, на 100 000 населення	51,7	55,9	54,7	51,9	50,5	60,1
3.4. Знизити передчасну смертність від неінфекційних захворювань	3.4.1. Кількість смертей чоловіків від цереброваскулярних хвороб у віці 30–59 років, на 100 000 чоловіків відповідного віку	56,2	64,0	63,0	62,3	62,1	57,3

Продовження табл. В1

1	2	3	4	5	6	7	8
	3.4.2. Кількість смертей жінок від цереброваскулярних хвороб у віці 30 – 59 років, на 100 000 жінок відповідного віку	25,5	28,9	27,4	26,7	25,5	23,4
3.5. Знизити на чверть передчасну смертність населення, у тому числі за рахунок впровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань	3.5.1. Імовірність померти у 20-64 роки, чоловіки	0,360	0,399	0,384	0,375	0,386	0,381
	3.5.2. Імовірність померти у 20-64 роки, жінки	0,150	0,155	0,152	0,146	0,150	0,145

Джерело: складено за [12].

Додаток Г

Таблиця Г1

Ціль 4. Якісна освіта

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
4.1. Забезпечити доступність якісної шкільної освіти для всіх дітей та підлітків	4.1.2. Кількість учнів денних закладів загальної середньої освіти у розрахунку на одного вчителя, на початок навчального року	9,5	8,50	8,77	8,90	9,15	9,39
4.2. Забезпечити доступність якісного дошкільного розвитку для всіх дітей	4.2.1. Показник охоплення дітей віком 5 років закладами дошкільної освіти та структурними підрозділами юридичних осіб публічного та приватного права, %	80,0	70,6	69,8	69,5	69,1	69,1
4.3. Забезпечити доступність професійної освіти	4.3.1. Відношення кількості вступників до закладів професійної (професійно-технічної) освіти до загальної кількості місць у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що фінансуються з державних та місцевих бюджетів	86	84	93	76	85	85
4.4. Підвищити якість вищої освіти та забезпечити її тісний зв'язок з наукою, сприяти формуванню в країні міст освіти та науки	4.4.1. Кількість українських міст, що є членами Глобальної мережі міст ЮНЕСКО, що навчаються	-	-	1	4	4	4

Продовження табл. Г1

1	2	3	4	5	6	7	8
4.5. Збільшити поширеність серед населення знань і навичок, необхідних для отримання гідної роботи та підприємницької діяльності	4.5.1. Рівень участі населення у формальних та неформальних видах навчання та професійної підготовки, %	10,0	9,2	9,0	8,7	8,6	8,0
	4.5.2. Частка населення, яке повідомило, що за останні 12 місяців користувалось послугами Інтернету, %	59,0	48,9	53,0	58,9	62,6	70,1
4.6. Ліквідувати гендерну нерівність серед шкільних учителів	4.6.1. Частка чоловіків серед педагогічних працівників, %	17,0	14,8	14,4	14,3	13,4	13,0
4.7. Створити у школах сучасні умови навчання, включаючи інклюзивне, на основі інноваційних підходів	4.7.1. Частка закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості, що мають доступ до мережі Інтернет, %	85	85,9	89,0	91,1	91,5	95,2

Джерело: складено за [12].

Додаток Д

Таблиця Д1

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
8.1.Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартост	8.1.1. Індекс фізичного обсягу ВВП, %	104	90,2	102,4	102,5	103,4	-
	8.1.2. Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %	23,0	13,5	15,5	15,8	17,7	-
	8.1.3. Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньо високого рівня в загальному обсязі експорту товарів, %	25	19,2	17,3	16,8	17,0	16,4
	8.1.4. Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом	50	64	56	50	43	47

Продовження табл. Д1

1	2	3	4	5	6	7	8
8.2. Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв	8.2.2. Індекс продуктивності праці	104,0	99,2	103,5	103,2	102,1	-
8.3. Підвищити рівень зайнятості населення	8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20-64 роки, %	66,0	64,4	64,2	64,2	65,6	66,9
8.4. Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок	8.4.1. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок у загальній чисельності осіб віком 15-24 роки, %	17,0	17,2	17,8	15,9	14,5	15,6
8.6. Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки	8.6.1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва	8,3	6,5	6,5	6,6	7,0	7,4
	8.6.3. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business	30	81	80	76	71	64

Джерело: складено за [12].

Додаток Ж

Таблиця Ж1

Ціль 10. Скорочення нерівності

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
10.1. Забезпечити прискорене зростання доходів найменш забезпечених 40 відсотків населення	10.1.1. Співвідношення темпів зростання середньодушових загальних доходів 40% найменш забезпечених та всього населення, %	-	0,99	1,02	0,97	0,95	0,97
	10.1.2. Частка загальних доходів 40% найменш забезпечених у всіх загальних доходах населення, %	-	25,5	26,1	25,2	24,8	24,4
10.4. Проводити політику оплати праці на засадах рівності та справедливості	10.4.1. Співвідношення середньомісячної заробітної плати (доходів) десятої та першої децильних груп працівників (децильний коефіцієнт), рази	23	31,2	-	-	-	
10.5. Провести реформу пенсійного страхування на засадах справедливості та прозорості	10.5.1. Співвідношення середнього розміру пенсії та середньої заробітної плати в економіці (за наявності 35 років страхового стажу), %	35	31,0	-	-	-	33,5

Джерело: складено за [12].

Додаток И

Таблиця И1

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку

Завдання	Індикатори	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	
17.1. Мобілізувати додаткові фінансові ресурси на основі заохочення інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів	17.1.1. Співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону із ВВП, %	6,0	7,6	8,1	8,2	8,5	7,8
	17.1.2. Чистий притік прямих іноземних інвестицій (за даними платіжного балансу), млн дол. США	10000	3012	3268	2593	2360	2422
	17.2.1. Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг у річному вимірі, %		245,8	244,6	214,3	194,0	192,0
17.3. Розвивати партнерські відносини влади і бізнесу для досягнення цілей сталого розвитку	17.3.1. Кількість проектів публічно-приватного партнерства, одиниць	205	177	186	191	189	187

Джерело: складено за [12].